Nagyvárad, 1903. IX. évfolyam 206. szám. Csütörtök, szeptember 10.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre — — — 16 kor.
Negyedévre — — — 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre — — — 20 kor.
Negyedévre — — — 5 «
Vidékre postán szállítva:
Egész évre — — — 24 kor.
Negyedévre — — — 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apácza-utcza 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadásáról vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVARAD szept. 9.

Szobrok.

Lefujtak. Hazatértek a katonák — s szomoruan járnak az utczán. Nincs szabadság, kezdődik a nehéz szolgálat ott, a hol elhagyták.

A bent tartott katonák elkeseredve veszik ismét kezükbe a fegyvert s néma daczczal engedelmeskednek a vezényszónak. Szinte ropog a fegyver az összeszoritott markokban s a legény esze otthon jár a nádfödeles kis kunyhóban, melyet ki tudja, mikor fog megint viszontlátni, ki tudja, mikor szoritja szivére rég nem látott övéit?

A tiszt látja az elkeseredést; hogyne látná? Ott él a legénység közt, tud olvasni arczukról. És nem tehet ellene semmit, mert első a fegyelem, a fegyelem pedig az engedelmesség. A tiszt is engedelmeskedik a felsőbb parancsnak s a felsőbb parancs azt mondja: minden renitenskedő szándékot szigoruan elnyomni.

A hadsereg vezetősége sem szivesen adta ki az »elnyomó« rendeletet. Tudják azt a sokat porolt »katonai czopf« alatt nagyon jól, hogy csak lelkes hadsereggel lehet valamire menni. De a vezetőséget kényszeriti a helyzet s a helyzet szorongatásai elől a törvény által nyujtott menekülést veszi igénybe. Az »elnyomó« rendelet teljesen a magyar országgyülés által hozott s a magyar király által szentesitett törvényen alapul, mint azt már e helyen kifejtettük.

Szomoru perspektiva ez a következő néhány hónap számára. Kényszerhelyzetben, de törvényesen jár el mindenki s a vége mégis az, hogy október elsején bevonul a magyar hadseregbe az eddig ismeretlen dolog: az elkeseredés.

Ez pedig nagyon kellemetlen ujoncz. Ki vele a hadseregből! Nincs annak ott semmi helye. 1859 és 1866 megmutatta, mire lehet menni olyan hadsereggel, melyet csak a Habt acht vezet, de nem a szivnek lelkes dobogása.

A megoldás most a király kezében van.

Visszatér az ősz uralkodó Bécsbe.

Buda várában magyar hiveit hallgatta meg s megértette a nemzet óhajait. Látta, hogy még az sem mer az eddigi helyzet megtartásával kormányra lépni, a ki pedig nem is olyan régen az ischli klauzulával mert volna a nemzet elé lépni s látta, hogy a ki erőszakkal akarta elnyomni a nemzeti erő felbuzdulását, azt maga az eddig vakon engedelmeskedő, lomha kormánypárt tette lehetetlenné.

Vajjon ki és minő tanácsot fog adni a királynak Bécsben?

Van ott neki egy igaz, őszinte tanácsadója. Ha este kitekint a Burg ablakán s végigfutja szemével a pazar fényben uszó Ringet, ott szemben a császári lakkal megakad tekintete egy hatalmas szoborcsoportozaton.

Mária Terézia szobra ez.

Gyönyörü, megcsodálásra érdemes szoborcsoportozat az. A nagy királyné, a Habsburg-család uj alapitója ott ül trónján, birodalmainak nagyjai közepette. Lovon négy hadvezér: osztrák valamennyi. Domborműveken a többi: osztrák a legtöbb. De az a néhány magyar hős, a kiket a szobrász a történelem elferditésével az osztrákok közé egy-egy kuczkóba állitott, ráüt a kardjára s büszkén kiált:

— A trón körül állhatnak németek és csehek — de azt a trónt mi magyarok tartjuk, aranyos lábai magyar csontokon állanak biztosan s biborvörös szinbe a magyar vérben megtörött napsugár boritja. A cseh meghódolt a betörő bajor választónak, a német veszni hagyta Sziléziát — de a magyar fölkelő nemesség meghóditotta Bajorországot, megsarczolta Berlint s a Rajnában mosta meg véres kardját, melyet fenyegetett királynője nem-magyar országainak épségéért kirántott.

Vajjon meghallja-e a király ezt a néma beszédet?

Meg kell hallania s akkor emlékezni fog rá a történelemből, hogy Nádasdy huszárait, Hadik vitézeit magyar vezényszóval vezették diadalra. Daun németjei és csehei nem tudták megtartani Sziléziát, de Nádasdy magyar szava, az *Előre!* megmentette Ausztriát!

Nemcsak a magyar királynak, az osztrák császárnak sincs tehát semmi oka félni a magyar vezényszótól, hiszen a császári trónt, a császári államot is magyar vezényszóval mentették meg.

Ma Ausztria helyzete sokban emlékeztet az 1740-iki időkre. Ma is szét akarják bomlasztani, de nem uralkodó családok atyafisága, hanem a népek atyafisága révén. Nincs Ausztriának olyan tartomá-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Évfordulón.

Irta: **Chrisztóné Dús Ilona.**

Öt éve már. Kelet felől egy holló szállt, mint a villám.
Bánatvirág nőtt nyomába. Könnypatak folyt bérczen, rónán.
Gyászlepelként boritá be árnyéka Magyarországot.
Vésztjósló rémes hangja jajjal tölté a világot.
Vajh! hova száll? óh! merre száll? Mért kelt jötte balsejtelmet?
Mily bánat üt ismét tanyát kebelünkben, égő sebet?
Vijjongása lelkünkig hat. Sötét árnya kisérteti.
Nagyhatalmu, igaz Isten! e hont ujra mi érheti?
Egy sebét ki sem heverte, már is másik foga rágta
Hát nem boldog már a magyar? Átok honszerelme rajta?!
Nem volt még elég a csapás? Ellen karja, pártviszályok.
Emésztő gond, mély gyötrelem borit könnybe minden arczot.

S szállt a madár Buda felé. Leszállt a vár ablakára.
Hessegetik, üzik, hajtják. Kergetnék, de — mindhiába.
Csőre kopog az ablakon. Zogogj! szegény magyar haza!
Szárnya alól gyászlobogó veti árnyát a várfalra.
Valamennyi harang kondul, mintha temetésre hivna.
Fájó szivvel imádkozik szegény, gazdag földre hullva.
Nem hallik zaj. Nem hallik nesz. Elhallgatott a madárdal.
Együtt szenved, együtt vérzik szivünk, lelkünk a királylyal.
Mi hirt hozott az a holló? — Leborult a nemzet sirni.
Édes anyánk, jó királynénk sirba szállott — megpihenni.
Drága vérét orv kéz ontá s idegen föld pora itta,
Egbe őt imánk kisérte, átkunk szállott a gyilkosra.
Óh! Nagy Isten! Miért engedted megérnünk e szörnyü álmot?
Felriadva a valóra, gyászban látni az országot.
Esdve kérünk. Térden állva, Eg, föld ura, népünk atyja:
Lelkünk szertedult nyugalmát állitsd helyre, oh, add vissza!

Jertek! jertek! Szedjük össze a föld minden virág ékét
Koszoruzzuk körül vele nagyasszonyunk siremlékét.
Edes anyánk, nagy királynénk! tekints le a magas égből,
Küldj ránk vigaszt szent balzsamként szived vérző, mély sebéből!
Térdre hullva kérünk téged, — ki a magyart ugy szeretéd, —
Allitsd vissza országunkban a megingott hitet, békét!
Válság előtt áll a nemzet! Remegve ölt gyászt a lélek
S esdő fohászt küld az égbe a magyarok Istenének.
Tekints le ránk jó királynénk! Mi te érted és te értünk

Az őszi ujdonságok megérkeztek!
Róth M. utóda
kalap és uri divat üzletébe.

Férfi- és fiu fehérnemüek óriási választékban és méret szerint is a leggyorsabban készittethetők.
Férfi, női és gyermek czipők kizárólag a legjobb készitmény.
Egyedüli raktár a világhirü *Fowues* angol gyártmányu női és férfi keztyükben. 284

nya, a melyre ne tartana igényt valamely osztályos atyafi nép s az osztrák atyafiságos széthuzás közepette megint csak egy áll szilárdan: a magyar nemzeti állam.

Oh, ha Bécs megértené azt a tanulságot, a mit Mária Terézia szobra némán, de érczbe öntve, időkkel daczolva örökre hirdet nekie! Akkor a bécsiek rendeznének tüntető körmenetet a magyar vezényszó, a magyar hadsereg mellett — Ausztria jól felfogott érdekében!

De mit akarunk mi Bécstől? Ime, itt van a magyar szabadelvü párt — és ez a 300 élő magyar ember ma sem meri megmondani itthon, Budapesten azt, amit Bécsben büszkén hirdetnek a magyar — halottak.

Attól függ most a nemzet boldogsága, a dinasztia jövője s a szomszéd osztrák állam léte, vajjon megtudja-e a király Bécsben a hideg szobortól azt, amit itthon nem mer kimondani az élő?

Dr. K. A.

A válság.

—

Apponyi és az indemnitás.

Némely lapban azt a szemrehányást tették gróf *Apponyi* Albertnek, hogy ő megfosztotta a kormányt a 14 órás ülés eredményétől, mert megakadályozta az indemnitási javaslat tárgyalását. *Legilletékesebb* helyről erre vonatkozólag jelentik:

»A hires éjjeli ülés végén már éjfél után elfogadták azt az inditványt, hogy az indemnitást a következő ülés napirendjére tüzik ki. A következő ülés előtt köztudomására jutott, hogy gróf Szápáry László intézte a megvesztegetési ügyeket. A megvesztegetési botrány ezzel oly közel jutott a kormányhoz, hogy általános felfogássá lett, hogy a Ház nem tanácskozhatik tovább, mig a megválasztandó vizsgáló bizottság munkáját be nem fejezi és az ügyet ki nem tisztázzák. Ezek folytán inditványozta *Apponyi* közmegegyezéssel és magának a kormánynak hozzájárulásával, hogy az indemnitást ez ülés napirendjéről le kell venni és hogy a Ház önmagát elnapolja, mig a vizsgálóbizottság jelentését beterjeszti. *Barta* Odön képviselő pótlólag azt javasolta, hogy a Ház augusztus hó 10-én okvetlen tartson ülést, mert nem járja, hogy a Ház szünete egy bizottság kénye-kedvétől függjön, mely munkáját esetleg czélzatosan kihuzhatja. Az inditványt elfogadták. Arról volt szó, hogy a legközelebbi ülés napirendjét állapitsák meg, akár augusztus 10-én, akár előbb lesz, aszerint amint a bizottság jelentést beterjeszteni képes lesz. Miután az egész Ház által elfogadott inditványnak, amelyet Barta Odön javaslata nem érintett, az volt az alapgondolata, hogy a képviselőház csak akkor kezdje meg a rendszeres munkáját, ha a vesztegetési ügyeket tisztázták, igy logikusan a Ház napirendjére vonatkozó érdemleges határozatot hozni sem lehetett.«

Ez a tényállás. Ehez járul, hogy az éjjeli ülés után való első ülésen a legvadabb botrányok egész sorozata volt látható; arra készültek, hogy a jegyzőkönyv hitelesitését megbiusitsák s a Szápáry-affér fölött viharos vitát rendezzenek. A kormánypártból több kilépés is várható volt. Mindezt megakadályozták; a jegyzőkönyv hitelesitését s ezzel az indemnitásra vonatkozó határozat jogerőre emelkedését elérték azzal a becsületes szándékkal beadott inditványnyal, hogy a vesztegetési ügy tisztázásáig a Ház érdemleges tevékenységét függesszék fel.

—

A király nem utazik Galicziába.

Budapest, szept. 9.

Ő Felsége ma délután 3 óra 30 perczkor külön vonatával Bécsbe utazott.

A király utazásáról a félhivatalos *Magyar Távirati Iroda* a következőket jelenti:

»Ő Felségének a galicziai hadgyakorlatokra való utazására vonatkozó intézkedések, amennyiben azok a magyar kormányválságra balasztó hatással volnának, *még nem tekinthetők véglegeseknek*; igy tehát nincs kizárva, hogy ő Felsége programmjában *változás álland be.*«

Jól beavatott helyről e félhivatalos közleményre vonatkozólag arról értesitenek bennünket, hogy ez azt jelenti, hogy ő felsége valószinüleg *a galicziai hadgyakorlatokra nem utazik el*, hanem Bécsben marad, hogy vagy ott oldja meg a magyar válságot, vagy ismét visszajön Budapestre.

A király a Bécsbe érkező *Vilmos* császárral is beható tanácskozást fog folytatni a magyar nemzeti követelésekről, miután a külügyminiszteriumban az a felfogás, hogy nem lehet Németországra nézve közömbös a monarkiánk hadseregében esetleg történendő nagy változás.

És igy lehetséges, hogy a magyar válság megoldásának kulcsa Vilmos császár kezében van.

Tisza nyilatkozata.

Érthető megdöbbenést keltett mindenfelé *Tisza* István grófnak egy állitólagos nyilatkozata, amelyben golyót és akasztófát emlegetett.

Allitólag valaki megkérdezte Tiszától, hogy ha mindent megkapunk az engedményekben, neki tudni kell, hogy mit kapunk? Hát milyen lesz az uj zászló?

— Azt nem tudom, felelte Tisza.

— Hát a katonai iskolák magyar tannyelve milyen mértékben lesz behozva?

— Azt sem tudom . . .

— Hát akkor mit tud a gróf ur?

— Azt, felelte, hogy »*aki még ezután is megakasztja a parlamenti munkát, az a forradalmat akarja és az legyen elkészülve arra, hogy a golyó elé vagy az akasztófa alá áll . . .*«

Erre vonatkozólag *Kristóffy* József orsz. képviselő ugy adja elő a dolgot, hogy Lloyd-klubban *Tisza* István beszélgetvén vele a király álláspontjáról, igy nyilatkozott:

»Aki ezen engedményeken tulmegy, az nem őszinte hive a hatvanhetes alapnak s ezt kell megértetni az országban mindazokkal, akik a 67-es kiegyezést eddig támogatták. Aki ennek daczára a mai helyzetben mégis többet követel, az konfliktust idézhet elő a nemzet és a korona között. Már pedig én forradalomba menni, golyó és akasztófa elé állani nem akarok és a nemzetet sem akarom oda vinni.«

———

Kérd az igaz, örök Istent, adjon boldogságot [nékünk!
Honszerelmünk égő lángja s emléked legyen ve- [zérünk
Vértanuvá lett nagyasszony! Mutass igaz utat, [kérünk!

Jertek! Füzzük koszoruba az egész föld lomb s [virágát.
Drágakőnek hintsük rája bánatkönnyek szent har- [matát,
Fonjunk közzé napsugarat. Szórjuk rá a csillag [fényét
Ekitsük fel minden széppel s ne feledjük soha! soha!
Nagy királynénk szent emlékét!

———

Akura.

Francois Coppee után.

I.

Az ezredorvos valami tiz latin kifejezést mondott Alfréd de Tousardnak, azt hitte, hogy a főhadnagy előtt ezzel csudálatosan megnagyobbodik a tekintélye.

A vadásztiszt fáradt lomhasággal szólt:

— Igen, igen, kedves doktor. Ez mind szép. De azt mondd meg, mikor mulik el ez a tompa suly, amely a fejemre nehezedik? Bizony Isten, ha künn vagyok gyakorlaton, vannak pillanataim, amikor félek, hogy a legénység észreveszi a tudatlanságomat . . .

— No de főhadnagy . . .

— Igy van ez, hidd el. Elszorul a torkom, a legegyszerübb vezényszó sem tud belőle kijönni, a legénység csak néz-néz, hogy mi lelt . . . Nem vagyok én már jó katona.

Az ezredorvos professzori komolyságot erőltetett a hangjába:

— Az ezredesed, ugy tudom, egészen más véleménynyel van felőled. Ha tehát szerény akartál lenni, ezzel a beszédeddel álszerény lettél. Légy csak nyugodt. Idegállapot ez az egész. Néhány hónapig tartsd csak be pontosan a kurát, ismét a régi jókedvü Alfréd lesz belőled.

A vadásztiszt nem felelt egy szót sem, de a tekintete azt mondta:

— Tulajdonkép roppant nagyképü szamár vagy te, ha a kuráddal akarsz segiteni az én bajomon.

Az ezredorvos ellenben azt olvasta ki a tiszt tekintetéből, hogy ez most már engedelmes beteg lesz és magával megelégedve szólt.

— Isten áldjon meg, kedves főhadnagy. Még e héten benézek hozzád. Ne kuksolj ám mindig itthon. Szórakozzál. Keresd a társaságot. Milyen jó lesz, ismét egészséges leszesz. No, Isten veled.

A főhadnagy csak dadogta utána:

— Minden jó lesz. Igen. Majd teszek róla, hogy jó legyen.

Felvette kardját, fejére vágta a sapkáját és határozatlan lépésekkel hagyta el a kaszárnyát. Egyszerre csak azt vette észre, hogy künn van a boulevard forgatagában. Zsibongott a feje, nem tudott magának számot adni, hogy miért jött ő éppen erre. Valamelyik utcza sarkán oda állitott eléje egy ujságárusitó asszony.

— Tessék, tiszt ur, ujság.

A főhadnagy egy pillantásra csak rábámult a halványképü nőre, odaadott neki néhány fillért, azután melegen kérdezte:

Nagymennyiségben megérkeztek

szőlő szállitó kosarak

5 és 10 kilós ürtartalommal.

Az iskola idény beálltával különböző alaku **kötőkosarak, iskolatáskák,** melyek legolcsóbb árakban lesznek árusitva. Továbbá nagy választék **gyermekkocsikban,** utazó kosarakban stb.

Számos megrendelést kérve kiváló tisztelettel

OPPENHEIM F. VILMOS kosáráru kereskedése

401. **Nagyvárad, Fő-utcza, Barts-ház.**

A Göndöcs-telek ügye.

Egy darabig csak a házbontás és épités okozott port a Göndöcs-telek körül, de ma már a telek maga ver port a közgyülésen. Mint emlitettük, *Korbély* József főmérnök és dr. *Fássy* Lajos épitkezési engedély kértek és kaptak is, de csak oly feltétellel, ha az eddigi utczavonalon kivül épitik fel a ház homlokzatát s a ház beleesik abba a tervezett uj utczavonalba, mely a vasuti állomástól a közkórháznak a Páris-patak mellé eső szegletéig vonul s igy a mostani utczavonalból egy keskeny szalagot leszel. A kiadott engedély alapján az épitkezést meg is kezdték. Ekkor azonban dr. *Hoványi* Géza és társai felebbezést nyujtottak be az engedély megadása ellen s a tanács erre az épitkezési engedély hatályát felfüggesztette. Igy kerül az ügy a mai közgyülés elé, a melyen a tanács a felebbezés elutasitását fogja javasolni.

Dr. *Hoványi* Géza és társai felebbezésével szemben dr. *Fássy* Lajos is előterjesztéssel élt a törvényhatósághoz, a mely előterjesztésben részletesen kifejti, hogy ő a törvény, a városi szabályrendelet és ezek alapján kifejlődött gyakorlat szerint, teljesen jogszerüen és jóhiszemüen járván el, az épitkezést beszüntetni egyáltalán nem hajlandó s arra nem is kényszerithető. Annyira ügyel a szabályrendelet és a szabályozási terv betartására, hogy az engedélyben megjelölt vonalat az épitkezés kezdete előtt a helyszinén a főmérnök által is megvizsgáltatta s csak az ő helyeslése után fogott az épitkezéshez. Majd az épitkezési engedély jogi erejét világitja meg következőleg:

Ezen épitkezési engedély aztán a következőket tartalmazván: »ujonnan leendő felépittetésre a hatósági engedélyt a *kézbesités* napjától számitott 2 évig terjedő joghatállyal megadja.« — »Az utczavonalat az épitészeti és közlekedési bizottság által *már megállapitott utczaszabályozási vonalban* a mérnöki hivatal jelöli ki, e czélból épittető nevezett hivatalnál az alapozás megkezdése előtt jelentkezni köteles« — és semmi olyat nem tartalmazván, mely arra engedne következtetni, hogy az épitkezési engedély *kézbesitése után* nyomban az épitkezést még nem kezdhetem meg; a nyert utasitáshoz hiven a főmérnöki hivatalnál jelentkeztem, az nekem az utcza szabályozási vonalat a helyszinén kijelölte s én erre az épitkezést nyomban megkezdettem s midőn az épület alapja az utczavonalban kiásva volt, kérelmemre maga a városi főmérnök ur kijelentette, hogy annak elhelyezése *helyes* s hogy az épitkezést *folytathatom*.

Rámutat arra is, hogy a köztért ő kénytelen volt megvásárolni, kénytelen volt az engedély következtében a kijelölt vonalig épiteni, bár arra szükség nem volt. Ha aztán ennek daczára most a további épitkezéstől eltiltanák, ez neki jogtelanul kárt okozna, a melyért tekintélyes kártéritést kellene követelnie.

Dr. *Fássy* Lajosnak a maga részéről igaza van. Nem tudjuk, mit fog határozni ma a közgyülés s nyakába zuditja-e a tanácsnak a minden esetre busás kártéritést? Egy tanutságot jó lesz azonban a jövőre nézve megjegyezni: tessék a város szabályozási tervét mielőbb elkésziteni s azt a közgyülés által is elfogadtatni, hogy jövőre efféle kellemetlen hercze-hurczától a város is, az épitkezők is megkiméltessenek s minden félreértés ki legyen zárva jó előre.

UJDONSAGOK.

—

Nagyvárad-Püspökfürdő-Félixfürdő.

	Személyvonat						
Nagyvárad áll.	7.33	9.50	—.—	—.—	4.44	—.—	8.58
Nagyvárad-Vásártér ind.	7.20	9.31	11.42	2.08	4.37	6.28	8.54
V.-Velencze »	7.34	9.47	11.58	2.24	4.53	6.44	9.10
Rontó »	8.02	10.14	—.—	2.93	5.09	7.11	9.29
Püspökfürdő »	8.07	10.19	—.—	2.44	5.14	7.14	9.30
Félixfürdő »	8.24	10.37	—.—	2.58	5.31	7.18	9.54

Félixfürdő-Püspökfürdő-Nagyvárad.

	Személyvonat						
Félixfürdő ind.	8.30	10.42	—.—	3.—	5.34	7.20	
Rontó »	8.37	10.49	—.—	3.05	5.41	7.25	9.53
Püsp. fürdő ind.	8.48	11.00	—.	3.11	5.51	7.31	10.00
V. Velencze »	9.04	11.16	12.00	3.27	6.08	7.47	—.—
Nagyvárad-Vásártér érk.	9.22	11.34	12.16	3.45	6.24	8.05	10.13 10.30
N.-várad áll. érk.	—.—	11.27	—.—	—.—	6.18	—.—	10 34

Az indulási és érkezési adatok közép-európai időre vonatkoznak. Az esteli 6 órától reggeli 5.59 perczig terjedő idő fekete számokkal van jelölve.

———

TAJÉKOZTATO.

Szept. 10. Városi közgyülés.
Szept. 27. Katholikus legényegylet szüreti mulatsága a Fekete Sasban.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasárnap és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—6 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

—

* **Szmrecsányi püspök gróf Csáky Albinnál.** *Szmrecsányi* Pál nagyváradi püspök tegnapelőtt búcsulátogatást tett gróf *Csáky* Albinnál. A grófnak ugyanis terjedelmes birtokai vannak a szepesi egyházmegyében, a melyek eddig *Szmrecsányi* püspök főpásztorsága alá tartoztak. A püspök *Madách* Manó miniszteri biztos társaságában utazott Szepes-Váraljára, ahonnan a főrendiházi elnök fogatán folytatta utját Szepesmindszentre.

* **A szinház végleges átvétele.** A Szigligeti-szinház végleges felülvizsgálata és átvétele e hó végén lesz. A vállalkozók jótállása ugyanis három évre köttetett ki s ez a határidő ez évi szeptember 30-án jár le. A város bizottságot küld ki, amely teljesen felülvizsgálja az egész szinházat, s a berendezést.

* **A mai városi közgyülés.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága ma, csütörtökön délután tartja szeptemberi közgyülését. Zajosnak, érdekesnek igérkezik a közgyülés, daczára, hogy interpellácziók alig lesznek. Az elintézésre kitüzött ügyek között a városra nézve a legfontosabb a villamos vasuttal kötendő szerződés, a villamos áram szolgáltatása tárgyában. Hosszas és élénk vita lesz bizonyára a dr. *Halász* Lajos és dr. *Sarkadi* Lajos inditványai felett. Előbbi a kiszolgált katonák további benntartása, az utóbbi pedig a jövő évi viriliseknek a mult évi adófizetők lajstroma alapján leendő összeállitását elrendelő miniszteri rendelet ellen szól. A városi tanács mindkét inditványra azt javasolja, hogy térjen felette napirendre a közgyülés. A tanács javaslatára tömeges felszólalások lesznek s az ellenzék készül rá, hogy ha erős ellentállást talál különösen a Halász inditványa, névszerinti szavazást kérnek. — Különben el lehet készülve a törvényhatóság arra, hogy a közgyülés péntekre is átnyulik, mert arra nincs kilátás, hogy az összes kitüzött tárgyakat ma délután elintézzék.

— Asszony maga?

— Nem én, tiszt ur! Nemsokára az leszek.

— Szóval: jegyese van?

— Igen. Már Mathieu is tett félre valamit, aztán megeskü szünk.

Annyi melegséggel mondotta, hogy »megeskü szünk«, ugy villogott a boldogság a szeméből, hogy akaratlanul is közelebb huzódott hozzá a főhadnagy.

— Szeretik egymást?

A nő nem felelt mindjárt. Meglepte, hogy ily bizalmasan beszél vele egy idegen tiszt ur, azután halk sóhaj hagyta el az ajkát.

— Nagyon — nagyon.

A tiszt arcza vonaglott. Papirpénzt vett elő; a nő kezébe gyürte s alig hallhatóan mondotta:

— Ez a kelengyéhez való. Legyenek boldogok.

Az ujságos asszony szeme a pénzre meredett, szólni akart, utána akart rohanni a tisztnek, de a boldogság fogva tartotta a lábát.

A főhadnagy előtt egyszerre ugy tünt fel, hogy most már tud világosan gondolkodni:

— No! . . . Erre már előbb is rájöhettem volna.

Rugalmas erőt érzett a testében, rohant haza, elővett egy kis papirost és csak két sort irt reá: »Miniszter ur, jelentem, hogy lemondok a rangomról.«

II.

Az öreg Toussard csak ugy hebegte:

— Megőrültél. Ha beteg vagy, kezeltesd magadat. Az Istenért, hát mihez kezdesz most?

A fia polgári ruhában állott előtte.

— Ertsük meg egymást, apám. En azt a leányt szeretem. Igy nem birok élni. Nem azért beszélek igy, mert ez érdekes mondás, hanem mert igazán az őrület határán vagyok. Tudod te, mi az, mikor valakiben az őrület dühe lázong? En igy vagyok. Már a legegyszerübb szolgálatot sem tudtam teljesiteni. Nem tehettem máskép. Szegény a leány, nekem is csak az volt, ami a tiszti fizetésem. Sohasem vettem volna el igy. Es ha véres lesz a körmöm a munkától, akkor is édesen zsibongó lesz ez a vérzés, mert ő érette történik . . .

Az apa mereven bámult.

— Csak meg ne bánd.

III.

Alfréd de Toussard birósági irnok, ideges boldogsággal szoritotta magához a felesége karját. Filigrán, csöppnyi kis asszony volt.

A férfi mellett valósággal gyereknek tünt fel. A mint kiértek a boisból, a férfi kétkedve szólt:

— Edesem, ma bemehetnénk a kávéházba.

— De aztán holnap takarékosnak kell ám lennünk.

A kávéház ajtajában belejük ütközött egy szélesmellü, magas ember:

— Ni-ni Toussard, milyen egészséges az ön szine.

Most már nem tegezte a főhadnagyot. Ez meg derüs nyugalommal mondta:

— Igen, hala Istennek, ezredorvos ur.

— Persze, pontosan tartja a kurát?

A felelet sima volt; s tán csak az ezredorvos talált benne valami serczegő gunyt:

— Oh igen sokat köszönhetek — az orvosi tudománynak.

Telefon 143. **Telefon 143.** 363

Friedländer Herman Legujabb divatu uri és leány kalap formák, posztó, nemez és bieberből diszitve is a legolcsóbban kaphatók a kalapgyárban.

Nagyvárad, Kolozsvári-utcza, Templom-tér. *Kalapok ujjá alakitása olcsón eszközöltetik*

* **Erzsébet királyné halálának évfordulója.** Mint előre jeleztük, ötödik évfordulóját értük el ma annak a szomoru napnak, melyen Erzsébet királyné távol övéitől, honától, szeretett magyarjaitól, idegen földön egy elvetemült anarkista gaz merényletének esett áldozatául. A gyászos évforduló alkalmából Nagyváradon ma csütörtökön a plébánia-templomokban requiemeket fognak tartani néhai Erzsébet nagyasszony lelkiüdvéért, melyen a tanulóifjuság is megjelenik tanáraik vezetése mellett.

* **A táviratlapok uj alakja.** A postaigazgatóságtól vettük az alábbi közérdekü közleményt: A táviratok feladására szánt táviratlapok, annak elismerhetése czéljából, hogy az államkincstár által állittattak elő, ezután a postakürt, a villám és a magyar koronából kombinált viznyomásu jelvénynyel fognak ellátttatni. Az ilyen jelzésü táviratlapok azonban csak a meglévő készlet felhasználása után adatnak ki. A most használt táviratlapokból meglévő készlet, az elárusitó posta- és távirda (távbeszélő) hivatalok által, annak jelétül, hogy azok az államkincstár által állittatnak elő, illetve hogy a magánczégek által nyomatott lapok ára már lerovatott, vagy csillag alaku átlyukasztóval vagy a hivatalok bélyegző lenyomatával fognak elláttatni. — Felhivjuk ennélfogva a t. közönséget, hogy a viznyomással ellátott lapok kiadásáig olyan távirat lapokat, melyek vagy átlyukasztva, vagy hivatalos bélyegzővel ellátva nincsenek, ne fogadjon el. A kinek pedig valamelyik posta- és távirda (távbeszélő) hivatalnál előre vásárolt s jelzésselj el nem látott távirat lapok volnának birtokában, azokat a fenn emlitett átlyukasztással vagy betüzővel való ellátás végett valamelyik posta távirda (távbeszélő) hivatalnál folyó évi november hó 1-ig mutassa be, mert ezen határidőn tul a jelzés nélkül el nem látott távirólapok közönséges papirnak tekintetnek és szabályszerü táviratlapokra ragasztatnak fel, az ürlap 2 fillérnyi árának egyidejü beszedése mellett.

* **Munkaszünet a postán.** Daczára a vasárnapi munkaszünetről szóló ujabb rendelkezésnek, igen sok irodában vasárnap is dolgoznak, nagy kárára azoknak a kereskedőknek, kik a törvényt köteles tiszteletben tartják. Ezt akarja a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete a kereskedelmi miniszterhez intézett kérvényével ellensulyozni, azirányt folyamodva, hogy a vasárnapi levélkihordást vagy teljesen szüntessék be, mint Belgiumban és Angliában — hol a levelek fölvétele és expediálása is szünetel — vagy pedig a késő délutáni órákban való egyszerü kihordásra csökkentsék. A legrégibb bécsi kereskedelmi testület már szintén hasonló kéréssel fordult az osztrák postaigazgatósághoz, az egész birodalomra kérve a vasárnapi levélkihordás beszüntetését.

* **Elfogott kiskoru tolvajbanda.** A rendőrség a tegnapi napon egy csomó kiskoru suhancz fogott el. A jeles banda tagjai: *Nagy* Ferencz, *Gut* György, *Tóth* Jenő, *Almás* István, *Perecz* Pal, *Huszár* János, *Szabó* József és *Tóth* Imre, kik közül még egy sem töltötte be még csak a 14-ik életévet sem, rendszeresen lopásból élnek és nagyobb tolvajoknak loptak. Az orgazdák és a felbujtók kiderítésére is kiterjedő büntügyi nyomozat folyamatban van.

* **A nagygyakorlatok áldozatai.** A délmagyarországi katonai nagygyakorlatoknak immár vége van. A király képviselője *Ferencz Ferdinánd* trónörökös hétfőn reggel 9 órakor rendelte el a manőver lefuvását. A gyakorlatok igen szép eredménynyel végződtek. Itt csak arról akarunk megemlékezni, hogy daczára a tisztikar páratlan humanitásának, a kegyetlen hőség az idén is követelt áldozatot. Mint egy jelenvolt beszéli, 1 katona megőrült, 6 meghalt s 22 sulyosan megbetegedett.

* **A virilisek névjegyzéke ellen.** A belügyminiszternek azon rendelete ellen, hogy az 1904. évi virilisek névjegyzékét az 1902. évi adólajstromok alapján állitsák össze, tudvalevőleg dr. *Sarkadi* Lajos törvényhatósági bizottsági tag inditványt adott be, amelyet ma, csütörtökön tárgyal Nagyvárad város közgyülése. — A rendeletnek megfelelőleg azonban az igazoló választmány a tavalyi adókimutatások alapján megkezdette a virilisek névjegyzékének összeállitására előirt munkálatokat s az adózók névjegyzékét közszemlére tette ki. Dr. *Fodor* Gyula ügyvéd felszólalással élt a névjegyzék tervezett módon leendő összeállitása ellen. A miniszter rendeletét törvénytelennek tartja, mert az törvénytelenül jogoktól foszt meg polgárokat. Felszólaláshoz bővebb indokolásul csatol egy lapot, amelyben erről a kérdésről czikket irt.

* **Az opium-szenvedély Európában.** Egy idő óta mind sürübben hangzik a vészhir, hogy a távol Kelet legrettenetesebb szenvedélye, az opiumszivás, egyre terjed Európában is. Azok a katonák, akiket Anglia és Francziaország az ázsiai partokra küld, hogy a gyarmatokon a rendet föntartsák, hazahozzák magukkal a rettenetes szenvedélyt, amelyet tengeren tul megszoktak. Minthogy pedig bizonyos időközökben mindig tölváltják a Kinába küldött csapatokat, lassanként az egész hadsereget megmételyezte a kóros élvezet. Az európai kikötővárosokban annyira felburjánzottak már az opium-barlangok, hogy vetekednek a korcsmákkal. Marseillesben és Toulonban egymás hátán vannak az ilyen büntanyák, amelyekben a polgárság is eltanulja a katonáktól a szomoru élvezetet. A munkás-emberek már nem is isznak pálinkát, ha opiumhoz jutnak. Még megdöbbentőbb a kép Londonban, ahol az uri nép számára is van nem egy opium-barlang; ezekben a legelőkelőbb társaság urai, sőt hölgyei is megfordulnak. A hatóságok pedig hiába követnek el mindent a szenvedély terjedésének meggátlására; hiába van tilalom az opium behozatalára, gyártják azt nálunk is titokban, de annál nagyobb mértékben. A franczia tengerészeti miniszter most a legszigorubb rendeletekkel akarja katonáit megkiméln, de sikere ennek nem lesz.

* **Főrabbi a magyar hitszónoklat ellen.** A balassa-gyarmati izraelita megválasztott magyar hitszónokot folyó hó 1-én a hitközségi előljáróság a vasutnál nagy közönség jelenlétében fogadta. Az előljáróság ekkor elhatározta, hogy a hitszónok első szónoklatát folyó hó 5-én, szombaton a zsinagógában fogja megtartani. Erről értesitették a főrabbit is, ki az általa állandóan fanatizált magyarellenes pártját még jobban feltüzelte, ellentállásra és a hitszónoklat megakadályozására buzditotta, kijelentvén, hogy szombaton ő fog szónoklatot tartani s a magyar hitszónoknak nem engedi meg a templomi szónoklatot. A városban általánosan uralkodó felháborodás elővigyázatra intette a magyar pártot s hogy a zavargásnak és összetüzésnek elejét vegyék, a rabbinak bejelentették, hogy ha szombaton ő tart szónoklatot, hajlandók a magyar szónoklatot a jövő szombatra halasztani. De mikor a rabbi kijelentette, hogy mindig ő fog beszédet tartani, az előljáróság ebben nyilvánvalóan a magyar szónoklat megakadályozását látta és ezért a magyar szónoklatot a rabbi beszéde előtt megtartani rendelte. Ezt ismét közölte a rabbival, ki kijelentette, hogy az előljáróságot teszi felelőssé, ha zavargások és összetüzések lesznek. A magyar párt gondoskodott arról, hogy a rabbi által fanatizált tömeg zendülést ne idézhessen elő, mert Balás Barna központi főszolgabirót hivatalosan felkérte csendőri oltalomért. A főszolgabiró a hitszónoklat megkezdésénél meg is jelent és kivezényelt egy szakasz csendőrt. Igy tarthatta csak meg dr. Linksz Ignácz hitszónok és hittanár magyar hazánk földjén első magyar szónoklatát. Dr. Linksz Ignácz a szószékről vallási alapra épitett beszédben hirdette az egyetértés és a békesség igéit. Később a főrabbi lépett egy másik szószékre, mintha megvetné azt a helyet, ahonnan magyar szó elhangzott és valami nem európai nyelven beszédet mondott, ahol a szószékre nem illő szavakkal betolakodásnak nevezte a magyar szónoklatot és a magyar hitszónokot lehordta és hirdette, hogy a harcz most nyiltan folyik. A városban meg van mindenki győződve, hogy az első magyar szónoklat még több lelkes hazafit fog a magyar táborba hozni s a rabbi és fanatizált pártja akárhogy fenekedik is, a magyar szó mégis győzni fog.

* **Osztozkodás a térdkalácstöréssel.** *Tipanucz* István 76 éves szt.-andrási lakos hétfőn éjszaka 3 társával a Körözsön halászott, zsákmányukat kedden délelőtt eladták a piaczon 16 koronáért. A halászok egyike *Torzse* Tógyer állitólag azért, mivel a reá eső 4 koronát nem kapta, a Teleki-utczán összeszólalkozott Tipanuczczal, majd aztán ugy földhöz teremtette, hogy ennek bal térdkalácsa ketté törött. Tipanucz a kórházba szállittatott. Torzse ellen a büntügyi eljárást folyamatba tette a rendőrség.

* **Tulzsufolt községi iskolák.** A községi iskolákban véget értek a beiratások; majd minden iskola tul van zsufolva tanulókkal. Az iskolaszék ez okból azt tervezi, hogy az olaszii fiuiskolából az Ujvároson, vagy Ujváros közelében lakó tanulókat az ujvárosi községi iskolába utasitják. A községi polgári fiuiskolába is a megengedett létszámon felül jelentkeztek tanulók. Ezeknek a felvétele felett a kir. tanfelügyelő határoz. Az már bizonyos, hogy parallel osztályokat kell felállitani. A váraljai közs. iskola parallel osztályainak elhelyezésére Domokos Károly házának a kibérlését vették tervbe. Ujabban azonban akként alakultak a viszonyok, hogy a kir. tanfelügyelő hajlandó ideiglenesen átengedni a két parallel osztály számára a már elkészült s jelenleg üresen álló várad-velenczei kisdedóvoda épületét. — Az iskolaszék minden vonalon igyekszik elejét venni az iskolák tulzsufolásának.

* **A zsarnóczai tüzvész.** Zsarnóczán a tegnapi tüz 70 házat hamvasztott el. Az erdőhivatal és a kereskedelmi hitelintézet helyiségeit sikerült megmenteni, csak a tetőjük égett le. A gyujogató egy öreg asszony volt, aki azért, mert libalopásért büntetést kapott, boszszuból felgyujtott egy házat, de állitólag többet is. A védelem nagyon nehéz volt, mert egyszerre öt helyről is terjedt a tüz, iszonyu látványt nyujtva messze a Garamvölgyén. A régi vár a magasból borzasztóan hányta mindenfelé az égő üszköt, szikrát, amely a nap forró hevével együttesen végezte romboló munkáját. A zsarnóczai tüzet megelőző napon a közeli Gyekes község tüzveszedelmét egy nyomorék ember okozta, a kinek alvás közben az égő pipa kiesett a szájából. A szerencsétlen nyomorékot az elkeseredett károsultak a tüzbe akarták vetni, csak a csendőrség menthette meg a tüzhaláltól. Az első segitséget élelmiszerekben a mindenüktől megfosztott tüzkárosultak Selmeczbányáról kapták, ahol Vörös Ferencz tb. főjegyző az első hir hallatára élelmiszert gyüjtött és azt el is küldötte nekik.

* **Gyilkos tartalékos honvéd.** *Zsurkucza* Tógyer alsó-topai illetőségü földmives, ki a feleségével együtt hétfőn bejött a vásárra, hogy alma és körte termését eladja, a keddre virradó éjjelt a szabad ég alatt töltötte. Éjjel ugy három negyed tizenkét órakor Zurkucza észrevette, hogy szekere körül egy honvéd ólálkodik, s felszólitotta, hogy álljon tovább. A Nagypiacz-téren posztoló *Kovács* rendőrnek is feltünt a nyugalomratért vásárosok közt ácsorgó

katona s ő is távozásra hivta fel. A katona ittas volt s eleinte visszafeleselgetett a rendőrnek, de később elment. Másnap kedden reggel Zsurkucza felébredvén észrevette, hogy éjjel a szumánja eltünt. Mást nem is gyanusitott a szumán ellopásával, mint a katonát, kit a sors nemsokára a földmives elé hozott. Ugy tizenegy óra tájban az egyik laczikonyhában étkező Zurkucza észrevéve az ott elhaladó katonát, megtámadta s követelte szumánját. *Bálint* János, igy hivták a tartalékos honvédet, ekkor kirántotta oldalfegyverét s Zsurkucza baloldalába döfte. Zsurkuczát a biharmegyei közkorházba szállitották, hol csakhamar kiszenvedett, Bálintot a rendőrségre kisérte Kovács rendőr, hol *Papolczy* t. kapitány hallgatta ki, majd a honvéd ezredparancsnokság elé állitották. A gyilkos Bálint János bukorványi lakos, s a nagyváradi rendőrség előtt nagyon is ismert rovott multu egyén. Felette a budapesti I. honvédkerületi biróság fog itélkezni, miért is már tegnap elszállitották Budapestre. Az áldozatot ma bonczolják fel s aztán mindjárt el is temetik.

* **Egy miniszter kalandja.** Milanó városnak van egy nevezetessége: egy fiatal hegedümüvész, akinek legjelesebb tulajdonsága, hogy hosszu a haja. Allitólag még sohsem vágatta le és igy elképzelhető, mekkora fürtei vannak. A milanói utczagyerekek, ha megpillantják a müvészt, nagy gaudiummal szokták körülvenni és ezt kiáltják feléje:

— Vágasd le, vágasd le! Harmincz czentesimi az ára.

Olasz nyelvben az a pár szó gyönyörüen rimbe cseng és énekelhető is. A kétsoros gunydal hamar népszerü lett tehát a müvész nagy elkeseredésére. A minap a müvész, hogy megijeszsze az utczai csapatokat, revolverrel felfegyverkezve jelent meg. Több sem kellett. Azonnal százával sereglett köréje az utczai nép és kórusban énekelte:

— Vágasd le! Vágasd le! Harmincz czentesimi az ára!

A müvész magánkivül volt dühében és revolvert rántott. De hamar lefogta egy rendőr s igy nagyobb baj nem esett, mint hogy a gunyolódók erre vérszemet kaptak és még hangosabban énekelték a gunydalt.

A tömegben most megjelent egy kövér ur egy fiatal hölgygyel a karján. Az urnak rengeteg szakálla és haja volt.

— Mi történik itt? — kérdezte franczia nyelven a rendőrtől.

Megmagyarázták neki a dolgot, mire az idegen pár tovább akart menni. De a közönség felfedezte az ő hosszu hajában is a kómikumot és most már őt is körülvette a gunyos tömeg. Hiába igyekezett kijutni a tömegből, nem lehetett. Az idegen ur végre türelmét vesztette és a rendőrség segitségét kérte.

— Mentsen ki innen! én Pellitan franczia miniszter vagyok!

Még jó ideig kellett azonban küzdenie, amig kijutott az emberárból. Párisban most nagyot kaczagnak a miniszteren.

* **A vizvezeték kibővitése.** Nagy hibát követett el Nagyvárad városa, mikor a város egy részébe nem vezettette be a vizvezetéket s éppen a legszegényebb lakosságot megfosztotta a vizvezeték áldásától. Hét év után végre a törvényhatóság pótolni óhajtotta a mulasztást s elhatározta, hogy az egész város területét ellátja egészséges vizzel. A vizvezeték kibővitésére 150.000 korona kölcsön felvételét elhatározta s ez összegből az összes utczákon lefektetik a csőnálózatot. A belügyminiszter a kölcsön felvételét jóváhagyta s erről értesitette a várost. *Rimler* Károly polgármester intézkedett, hogy még ez évben teljesen kiépitsék a vizvezetéket.

* **Gyilkosság az utczán.** Tölgyes község lakosainak csendes nyugalmát egy borzalmas kegyetlenséggel véghez vitt gyilkossági eset zavarta meg hétfőn este. A község egyik népszerü alakja, a mindenki által ismert Hudra Katalin gyilkosságnak esett áldozatul. Hudra Katalin kuruzslóasszony volt, aki az állatok és az emberek törött lábain kivül a fiatalság szivfájdalmait is gyógyitotta. Ez okozta halálát. Hétfőn délután Poroszkai Agnes 18 éves leány kereste fel Hudva Katát, hogy tanácsot kérjen tőle, mert a szeretőjével két hét óta haragban van s nem talál alkalmas módot a kibékülésre. Mialatt a leány a kuruzsló asszonynál tartózkodott, megfordult ott egy Rabak Antal nevü legény is, aki a beteg tehenükhöz akarta hivni a vén asszonyt. A legénynek és a leánynak a kuruzslónál történt véletlen találkozását csakhamar megtudták a szomszédok és adták tovább az érdekes hirt, ugy hogy még aznap este a füléhez jutott Balla Illés odavaló legénynek is, aki Poroszkai Ágnesnek volt a szeretője. A legény, amint a dolgot megtudta, őrültként rohant a kuruzsló asszony házához, akivel éppen az utczán találkozott. Balla be akart rontani a házba, hogy megnézze, nincs-e még ott a szerelmese? A szerencsétlen asszony azonban utját állotta a legénynek, ami csak okozta ingerültségét, a féltékeny legény kést rántott elő s ezzel annyira összeszurkálta az asszonyt, hogy menten összeesett és rövid vonaglás után meghalt. A szomszédok, kik a segélykiáltásra előfutottak, már halva találták Hudra Katalint. A letartóztatott Balla Illés a csendőrök előtt azt vallotta, hogy azért ölte meg a kuruzsló asszonyt, mert a szeretőjét más legény számára elcsábitotta.

* **Onkéntesek tiszti vizsgája.** Nemsokára megkezdődnek az önkéntesek nehéz napjai, küzdelem a tiszti kardbojtért. *Nagyváradon* az idei tiszti vizsgák szeptember 20-án kezdődnek. A vizsgálaton a nagyváradi 37-ik, aradi 33-ik, debreczeni 39-ik, valamint a szegedi 46-ik gyalogezred önkéntesei vesznek részt. A vizsgáló-bizottság elnöke *Schléhmüller* vezérőrnagy lesz. — A vizsgára körülbelül negyven önkéntes jelentkezik. — A honvédezredek önkéntesei Budapesten vizsgáznak. A vizsgálóbizottságba az elnökön, tanárokon és iskolaparancsnokon kivül egy vezérkari őrnagy, *Schmidt* alezredes és a 37-ik ezred egy kapitánya lett kiküldve.

* **Röpiratozó vásári komédiások.** A nagyvásár idejére a Nagypiacz-téren sátrat ütött egy tizedrangu komédiás trupp, hogy alacsony niveauju előadásaival rontsa a közelgő szinházi szezon sikerét. Egyik nagyváradi ujság megirta ezt, hogy nincs értelme a szinházi szezon előtt a közönség pénzét ilyen olcsó komédiával kizsarolni, mire a tulhajtott ambicziója komédiás nép röpiratban válaszol. Oh idő . . . oh rohanó idő! . . .

* **Diszes esküvő.** Virágfakasztó tavasznak ime boldog nyár a koronája: *Harmathy* Gizikének, a kit a tavaszszal jegyzett el *Szeszich* Elek kulturmérnök, tegnap Isten oltára előtt örök hüséget esküdött boldog vőlegénye. Csupa virág volt ez alkalommal a premontreiek temploma: Nagyvárad előkelő leányvilága teljes számban megjelent az esküvőn s a legszebb tavaszi virágdiszbe boritotta a kis fehér templomot. Hiszen nemcsak ünnepelt szépsége volt Harmathy Gizike Nagyvárad legelőkelőbb társadalmának, hanem müvelt lelkületével, lebilincselő kedvességével egyuttal e társadalom egyik központja is, a kinek boldogsága csak örömet keltett mindenütt. Méltán kivántak tehát szerencsét ugy neki, mint a drék, szép jövőjü ifju vőlegénynek. Az esketési szertartást *Körössy* Endre szilágysomlyai lelkész-segéd végezte, a ki mélyen megindító, szép beszédet intézett az ifju párhoz. A szeretetről és a szerelemről beszélt, a szeretetről, mely kiárad az egész emberiségre s a szerelemről, mely egy lényben találja föl az emberbe oltott istenit s vele siet Isten oltára elé, hogy az ő áldásával legyen olyan, minő Isten: örökkévaló. Ime, ezért tette Jézus a házasságot szentséggé és felbonthatlanná s csak ez a házasság lehet boldog azért, mert örök. Az esküvőn a családtagok szerepeltek tanukként; utána szük családi körben vacsora következett.

* **Meglopott katona.** *Vinkler* Ferencz 37-es gyalogezredbeli tizedes a tiszti étkezde kezelője tegnap reggel érkezett meg a nagygyakorlatról Arad a felőli vonalon Nagyváradra. Mig emberei kirakták a málhát a kocsiból, addig ő egy üres teherkocsiban álomra szenderedett. Ezen közben nadrág zsebéből 220 koronát tartalmazó tárczájából a pénzt valaki kilopta, s a tárczát visszadugta. A szegény tizedes mikor felébredt s összenézte holmiját, akkor vette észre, hogy mily sokba került az a kis alvás. Jelentést tett a rendőrségnél, mely nyomozást inditott a tettes kézrekeritését illetőleg.

* **Harcz az utczán.** Napok óta tüntetésre készültek a szocziálisták. Demonstrálni, tiltakozni akartak a *Halász* Lajos inditványa értelmében a kiszolgált katonák visszatartása ellen. Szerda estére tüzték ki a tiltakozó népgyülés idejét, de *Gerő* Armin főkapitány az esti időre hivatkozva megtagadta az engedélyt. A tilalom elégületlenséget szült és ismét csendháboritásra és vérengzéssé fajulható utczai harczra adott okot. Éretlen suhanczok nagy csoportokban verődtek össze tegnap este 8 órakor a Szent László-térre s előre tervezett botrány rendezéséhez fogtak. Botokkal, kövekkel felfegyverkezve a rendőrök ellen tüntetni kezdtek s mikor ezek a tömeget szétoszlásra szólitották, kőzáporral feleltek. A felizgatott tömeg tulerejét érezve, oktalan dobálást kezdett s összezuzta az *Elek* József czimtábláját s a Szent László-tér gázlámpáit. Majd meg a Sas kávéház ellen zúditottak kőzáport.

A bosszuálló éret en suhanczok vakmerősége ragadtatták már-már magukat, mikor mintegy 50 rendőr érkezett a piaczra és vaktöltésü revolver lövésekkel megtisztitották a teret. A felingerelt suhanczok azonban nem tágitottak és ismét csoportokba verődve a rendőrök ellen támadtak. 10 óra után tehát ismét kivonult 50 rendőr s kardlapozva szétszórta a dobáló tömeget. A heves dulakodásban több sebesülés történt. Egy kárpitos legény véres fejjel menekült. Három rendőr fejét beszakitották. Négy lázitó suhanczot sikerült letartóztatni. A rendőrség *Papolczy* alkapitány, *Pataky* és *Giraud* fogalmazók és *Réz* biztos vezetésével egész éjjel talpon voltak s a tüntetők éjfélután is folytatták az utczai harczot.

E türhetetlen állapot szigoru rendszabályokat és sürgős intézkedést követel. Egy idő óta a szocziálisták nagyszáju felbujtók sugallatára botokkal és kövekkel terrorizálnak mind egyre ostromállapotba juttatják az utczákat, megzavarva a békés közlekedést és az éjszaka nyugalmát.

* **Szerencsétlenül járt lakodalmasok.** Megrendítő szerencsétlenség történt hétfőn délután a Titel közelében fekvő Zsabalya község határában. A szomoru esetről a tudósitónk az alábbi részleteket közli: Joszics Milivoj zsablyai legénynek a mult vasárnap volt az esküvője Katyon, Toszics Szavétával. A fiatal házasok a nagyszámu násznéppel, hé főn délután távoztak el a menyasszony szüleinek lakásáról, hogy haza térjenek a vőlegény lakására. Nagy vigan indultak utra az uj párral s a vig hangulatot még az sem zavarta meg, hogy a Tiszán is át kellett kelniök, hogy hazajussanak. A lakodalmas nép szerencsésen elhelyezkedett a rozoga járműben. Az asszonynép a kocsin maradt, ellenban a férfiak a komp huzásánál segédkeztek. Eközben történt, hogy a lakodalmas népet kisérő dudás belekezdett egy nótába. A duda hangjától a lovak megbokrosodtak s az elől állott Périty Jóczó lovai beugrottak a kompról

a Tiszába, magukkal rántva a kocsit és a rajta ülőket. A nagy sikoltozástól, mit a szerencsétlenség idézett elő, megijedek a többi lovak is, ugy hogy Mikovits Arzén és Rádics Dusán lovai is beugrottak a Tiszába, daczára, hogy a lovak tulajdonosai erősen megragadták a gyeplőt. Mikovicsot magukkal rántották a megvadult lovak. A dereglyéhez csatolt csolnakon rögtön megkezdték a mentést; a menyasszonyt és a vőlegénynek két nőrokonát sikerült is megmenteni, ellenben Joszics Milivoj a vőlegény, Mikovics Arzén, Stakics Stévó, Sztakics Darinka, Popovics Kató és Kudiszarovits Miláva a viz alá merültek, mielőtt kimenthették volna őket. A lovak a kocsikkal együtt pusztultak el. Az emberek halálát is az idézte elő, hogy az elmerülő kocsik közé keveredtek. A szerencsétlenséget Dandár idézte elő, akit a csendőrség le is tartóztatott. Az esetről távirati jelentést tettek a szolgabiróságnak. A vizbefultakat hosszas fárasztó munka után másnap reggel megtalálták és kifogták.

* **A katonák itthon.** A radna-lippai nagy hadgyakorlaton résztvett katonáink közül a honvédhuszárok s a József bakák már tegnapelőtt és tegnap hazaérkeztek. A honvédhuszárok délelőtt, a 37-ik gyalogezred 3. és 4. zászlóalja este 8 óra előtt, az ezred törzse s az 1. és 2. zászlóalj a bandával tegnap hajnalban jöttek meg. Katonáink friss egészségben barnára lesülve tértek vissza a fárasztó manőverről s büszkén lépkedtek a rég nem látott vár felé. Az este érkezők elé nagy közönség ment ki a vasuthoz. A Vilmos-huszárezred nagyváradi osztálya, a 19-ik hadosztály tüzérezred s a 4-ik honvédgyalogezred ma, csütörtökön s holnap pénteken érkezik meg. Igy ismét megkezdődik Nagyváradon a pezsgő élet.

* **A Bura-banda itthon.** Nagyvárad egyik legjobb czigánybandája, a *Bura* testvérek zenekara mely az idei nyári szezont *Borszék* fürdőn töltötte, tegnap érkezett haza. A zenekar vezetőit, az öreg Bura Józsefet s fiát, Karcsit a fürdőközönség szép arany s ezüst éremmel tüntette ki. Buráék hosszas szünetelés után ma este játszanak először a Rimanóczy-szálló éttermében.

x Felhivjuk olvasóink figyelmét ***Andriska Jenő*** uri és női divatkereskedő czég lapunk mai számában közölt hirdetésére.

x **Nagyvárad legfrissebb szenzációját** képezi *Czillér Imre fő-utczai nagy áruházának* megjelent hirdetése, melyben oly nagyarányu kedvezményt ajánl föl vevőinek, mely első perczben hihetetlenül hangzik, pedig a legszolidabb alapon levő számitás a nagy forgalom elérésére. A czég főnöke meghatározza a hét egyik napját, mely napon az összes vevők kik aznap bevásárlásukat eszközölték, a fizetett összeget 10% levonása mellett vissza kapják és pedig ha egy vevő vásárlásáért fizetett 10 koronát, ugy 9 koronát visszakap és igy tovább.

A visszafizetési napok a n. é. vevő közönségnek hirlapilag tudomására hozatnak.

Ezen kedvezmény daczára az árak változatlan olcsók maradnak. Osmerve a czég szolid üzleti elveit, a legjobban ajánlhatjuk a n. é. vevő közönség figyelmébe. 406.

x Olvasóink figyelmébe ajánljuk *Reisz* és *Porjesz* butorkereskedő czég lapunk mai számában közölt hirdetését. 296.

x **A szász cseh Svájcz**, ezen természeti szépségeitől elragadó tája a földnek, az idén kényelmes és olcsó módon lesz megközelithető, mert az Aussigban megtartandó iparkiállitás folytán különféle kéjvonatok — jelentékeny ármérsékléssel — fognak indittatni. Aussig jelentékeny iparáról nevezetes s főleg az európai államok legnagyobb gyárainak egyike emelte annak hirnevét. A *Schicht-féle szappan- és gyertyagyár* nemcsak az ó-, de az ujvilágban is tért hóditott gyártmányainak, mert ki nem ismerné a *Schicht szappant*? Aki már Aussigban van, nem fogja elmulasztani a cseh-szász Svájcz ezen legszebb és legkeresettebb helyét meglátogatni.

x Felhivjuk t. olvasóink figyelmét **Oppenheim F. Vilmos** kosáráru kereskedésének lapunk mai számában közölt hirdetésére.

TANUGY.

Tanév megnyitása. A nagyvárad-ujvárosi róm. kath. fiuiskolában a tanév ünnepélyes megnyitása azzal kezdődött, hogy a tanulók tanitóik vezetése mellett f. é. szeptember 8-án d. e. 11 órakor a Szt. László-templomba vonultak, itt *Kledorfer Lambert* zárdafőnök és iskolai hitoktató a »Veni Sancte« eléneklése után szent misét mondott, mialatt a gyermekek ájtatosan énekeltek Mise után a tanuló ifjuság az iskolába vonult vissza, ahol az iskola igazgatója tartott megnyitó beszédet.

Ugyanekkor s itt tartották a »Veni Sancté«-t a nagyváradi kir. kath. tanitóképezde növendékei is *Nogely* István t. kanonok és képezdei igazgató vezetése mellett. Szép, együttes énekben kérték a szent Lélek áldását megkezdendő, fontos hivatásra kitüzött munkálkodásukra.

NYILTTÉR.

TANKÖNYVEK,

melyek a

Főgymnasium . . . . . .
Áll. főreál . . . . . .
Felső kereskedelmi . . . .
Orsolya-zárda . . . . . .
Községi polgári . . . . . .

valamint

az összes elemi iskolákban

használtatnak,

uj és ódon állapotban, eredeti bolti illetve *fél áron* kaphatók

Csathó Gábor és Társa

könyv- és papirkereskedésében

(Nagyvárad város összes községi iskoláinak szerződéses szállitói)

Nagyváradon, Fő-utcza 3-ik szám.

(régi »Bazár«-épület) 888

Iskolatáskák, könyvszijak, rajzeszközök, rajztáblák, rajzvonalzók, zsebtintatartók s egyszóval minden kigondolható *iskolai, rajz- és festőszerek elismert legjobb bevásárlási forrása.*

Az összes nagyváradi tanitézetek tankönyvjegyzékei dijmentesen kaphatók.

A fürdő- és nyaralási idény alkalmából a t. közönség figyelmét felhivjuk

tüz és betörés mentes

letéti pénztárunkra,

melyben külön-külön álló és közvetlenül zárható fiókok állanak előnyös feltételek mellett a bérelni kivánók rendelkezésére.

Nagyváradi Takarékpénztár, részvénytársaság.

339

TAVIRATOK.

Lemond a király.

Budapest, szept. 9. (Saj. tud. táv.) Ma délután minisztertanács volt, melyen Héderváry gróf deprimáló nyilatkozatot tett a válság megoldásáról. Kijelentette, hogy a király a nemzeti követelményekkel szemben mereven ragaszkodik a Széll és Héderváry igért egyezményekhez. De egyéb reformokat nem enged, *kényszerítő helyzet esetén inkább lemond.*

A szabadelvü pártban ismét uj verziók keringenek a megoldásra vonatkozólag. Beszélik, hogy Apponyi és Vekerle közös miniszteriuma fogja lebonyolitani a bonyodalmat.

Egyébként a politikai körökben pártközi konferencziára készülnek, melyen megállapitanák, mennyi és milyen követeléseket forsirozzanak minden ellenállással szemben.

A spanyol királyné Magyarországon.

Bécs, szept. 9. Izabella főherczegnő leányával, Mária Henriette főherczegnővel tegnap este Féltoronyból ideérkezett és a pályaudvaron Mária Krisztina spanyol anyakirályné, Mária Terézia infansnő s Frigyes, valamint Károly István főherczegek üdvözölték. Károly István főherczeg Saybusba utazott. (M. T. I.)

A király elutazása.

Budapest, szept. 9. (Saj. tud. táv.) Ma délelőtt ismét kihallgatáson fogadta a király Héderváry grófot. Ez alkalommal a legközelebbi teendőkre történt megállapodás.

E szerint a király most Bécsbe utazik a német császár fogadására, onnan a galicziai hadgyakorlatokra és csak 20-ika körül jön ismét Budapestre 9 napi tartózkodásra. 29-én ismét Bécsbe utazik a király az orosz czár fogadására.

Ma délután 3 órakor utazott Bécsbe a király. A pályaudvaron megjelent Héderváry gróf miniszterelnök, Rudnay főkapitány és Márkus főpolgármester. A király kedélyesen beszélgetett a vonat indulásáig.

Goluchowszky Bécsben.

Bécs, szeptember 9. Goluchowszky külügyminiszter este Budapestről visszaérkezett.

Apponyi Albert gróf a békekonferenczián.

Bécs, szept. 9. (Saját tud. távir.) Az interparlamentáris konferenczia mai ülésén *Apponyi* Albert gróf hatalmas franczia beszédet mondott, mely a nemzetközi béke filozófiai védelmének tekinthető. A beszéd általános nagy hatást keltett. A konferencziák végeztével a béketárgyalások 200 külföldi tagja Apponyi Albert gróffal Budapestre jön s néhány napig Magyarországon tartózkodik.

Pánik Bécsben.

Bécs, szeptember 9. Ma délelőtt városszerte riasztó hirek jártak arról, hogy az északnyugati vasutvonalon katasztrófa történt, amely sok emberáldozatot követelt. A hir

nagy izgatottságot keltett s mivel sehol sem tudtak bizonyosat, hát száz meg száz sebesültről beszéltek. Déltájban végre a vasuti igazgatóság közhirré tette, hogy csak vonatkisiklás történt és senki sem sebesült meg. (M.T.I.)

Országos czigányverseny.

Budapest, szept. 9. (Saját tud. táv.) Ma este megkapó szomoru szép ünnepe volt a Népszinháznak. A geniális nótaköltő *Dankó* Pista emlékére az ország legjobb zenekarai rikatták Dankó legszebb szomoru nótáit. Dankó Pista Czigányélet czimén bemutatott népszinmüve szüneteiben. A nagy ünneplő közönség tombolva tüntetett Dankóért. Az ünnep prologusát Pósa Lajos irta és Raskó Géza énekelte. A gyönyörü dal igy kezdődik:

Eltörött a Dankó Pista nótás hegedüje.

A personal unió.

Bécs, szeptember 9 A Zeit mai száma interviewet közöl Lund János, norvég politikussal a personal unióról összehasonlitva Svédés Norvégország viszonyát Ausztria és Magyarország kapcsolatával. (M. T. I.)

Hirek a Balkánról.

Konstantinápoly, szept. 9. A görög követségnek Bachtiar basa ellen a krusevói események ügyében tett panasza következtében a török kormány Nasir basának parancsot adott, hogy haladéktalanul inditson pontos vizsgálatot és annak eredményéről tegyen jelentést.

Szófia, szept. 9. Török csapatok lemészárolták Mokreni község lakosságát. A hir itt nagy izgatottságot kelt.

Konstantinápoly, szept. 9. A porta az osztrák-magyar és orosz nagykövetségnek a komitébandák szervezetére, hadvezetésére és tevékenységére vonatkozó hosszabb memorandumot adatott át. Monasztiri hirek szerint a következő intézkedéseket hajtják végre a lakosság megnyugtatására: A már jelentett hivatalos kiáltványt mindenhol közhirré teszik. A török és görök előkelők és bizottságok mindenfelé utaznak, hogy a hegységbe menekült lakosságot visszatérésre birják. Krusevóba, Rufba, Rakovóba, Vlahoklisurára és egyéb helyekre hivatalos bizottságokat küldöttek, melyeknek az a czéljuk, hogy a bandáktól és basibozukoktól elrabolt tárgyakat visszaszerezzék. A Krusevóból és an ak vidékéről elrablott tárgyak és jószágok visszaszerzésekor eddig 5000 darab elrablott marhát hajtottak vissza. A kifosztogatott vidéki lakosság gabonát és ruházati anyagot kap. (M. T. I.)

A német tőzsdetörvény reformja.

Berlin, szept. 9. A kereskedők emlékiratot nyujtottak be a szövetségtanácshoz s sürgetik a tőzsde-törvény és tőzsde-adó reformját. (M. T. I.)

Fogságra itélt szerkesztő.

Berlin, szeptember 9. Oldenburgban egy évi fogsagra itélték az ottani »Residenzbote« czimü élczlap felelős szerkesztőjét, mert lapjában egy czikkben leleplezéseket közölt a kormányról. A szerkesztő nem akarta megnevezni a czikk szerzőjét s inkább önmaga állott érte törvényt. Ma azonban az ügyészségnek sikerült kinyomozni a czikk szerzőjét Riesch gimnáziumi tanár személyében, akit le is tartóztattak. (M. T. I.)

A szocziáldemokraták ellen.

Prága, szeptember 9. Pilsenben a legutóbb tartott szocziáldemokrata-gyülés miatt az összes vezetőket letartóztatták és 150 szocziáldemokratát vád alá helyeztek. Ugyancsak prágai távirat jelenti, hogy Brünnben az általános választó jog mellett tartott szocziálista népgyülés után támadt véres összeütközés alkalmával ötvenen megsebesültek a szocziálisták táborából s huszonhat rendőr is többé kevésbbé sulyos sérüléseket szenvedett. Egy munkás és egy rendőr halállal vivódik. (M. T. I).

REGÉNY CSARNOK.

Sorsjáték.

Regény.

Irta: Stella (Szőke Berta) 70

— Ugyan kérem!

— Mit kér?

— Hogy ne affektáljon. Az magának nem természete s ami természetellenes, az . . .

— De kérem, ki engedte meg, hogy ilyen hangon beszéljen velem?

— A mi 5 éves barátságunk jogosit erre. Ismétlem, maga is és minden ember hizelegve érzi magát, ha kedvencz foglalkozása iránt érdeklődnek. Maga is szivesen beszél irói működéséről, hiába . . .

— Azt hiszem, nem lehetett alkalma az iránt panaszkodni, hogy a sikereim vagy irodalmi terveimmel untatom.

— No, mert maga kissé tulszerény, hanem hogy szivesen beszél róla, ha alkalmat adnak reá, azt csak nem tagadhatja.

— De csupán olyan emberekkel, akik közelebbről érdekelnek, akikhez közelebb állok, mint holmi felületes uj ismerősökhöz, akiket talán ma látok először és utoljára.

— Pércsen nem beszélt soha irói működéséről?

— Dehogy nem!

— És kivel, ha szabad kérdeznem?

— Hát Bánkival, aztán a könyvelővel, meg a főnökeimmel is.

— Ugy a két előbbi közelebb áll magához mint én, mert én még nem voltam olyan szerencsés, hogy ezt illető tervet velem közölje, pedig én is vagyok olyan jó barátja, mint azok és olyan mérvadónak is . . .

— Maga más — vetè közbe a lány, aztán elpirult, hirtelen elhallgatott, szinte megijedt attól, amit mondani akart. Szerencsére id jekorán észevette, nem tudta volna megbocsájtani magának, ha olyas valamit ejt ki, ami érzelmeit elárulhatná. Nem, inkább bármi történjék, neki nem szabad tudnia arról, még ha a szive meghasad is fájdalmában. Szerelmet koldulni nem fog soha.

— Miért vagyok én más? — kérdé a férfi.

— Azt maga jobban tudhatja mint én. De mondja, ismeri azt a Zeréndinét?

A férfi összeráncolta homlokát e nem várt kérdésre Fürkészőleg tekintett a lányra, mit akar ez, gondolta.

— Igen — felelte— B gos sokkal kisebb, semhogy minden ember ne ismerné a másikat.

— Tudom, de nem ugy értem. Szokott összejönni vele?

— Ezelőtt gyakran, most tudja nem igen érintkezünk senkivel. Ilka . . .

— K dves, szellemes asszony?

— Nagyon.

A leány leborgasztott fővel ment egy darabig, ez a tudat végtelenül fájt neki és ugy szégyelte magát e miatt. El is akarta üzni a gondolatokat, azért folytatta:

— Ilka miatt nem érintkezhetnek senkivel? Az szerintem igen helytelen. Feledtetni kellene inkább, egy olyan nyomorult nem érdemli meg, hogy Ilka bánkódjék miatta.

— És ha magát elhagyná a vőlegénye, nem busulna?

— Ha azért, mert szegénynyé lettem, nem. Az nem szerette őt soha, különben a viszonyok megváltozása nem lehetne akadály. Jellemtelen ember volt, akit nincs miért sajnálni, boldog ugy sem lehetett volna vele, mert ha most nincs rá alkalma, később akad ok, ami gyülölté tehetné, amikor már nehezebb változtatni a dolgon.

— Maga még nem csalódott azért beszél igy.

— Honnan tudja?

— Csak gondolom, maga . . .

— Ha ilyen emberrel hozna össze sorsom, egy perczig sem busulnék érte, ellenben, ha más körülmények következnének be, melyek a jellemén csorbát nem ütnek, megsiratnám mint egy kedves halottat és . . .

— És?

— Semmi . . . különben velem ilyesmi nem történhetnék, nem hiszek egynek sem, még ha . . . amig az oltárnál nem állanánk.

— Fogadja őszinte köszönetemet az egész férfi-nem nevében e hizelgő nyilatkozatáért — mondta a szobába bevezetve hölgyét, hol a párolgó leves várta őket.

Ebéd után a lányok visszavonultak egy kis időre. Láposi szivesen tartott volna velök, de bizony becsukták az ajtót az orrael őtt.

— Kegyetlenek — kiáltott szomoruan ballagva kis tuskulánuma felé.

— Itt nem füstölünk uracskám, ez a szoba nem arra való — hangzott az Ilka szava az ajtón keresztül.

Márta és Jolán egy sarokba huzódtak, Ilka meg leheveredett a tágas leányszoba pamlagjára, szemeit lehunyta mintha aludnék. A két leány bizalmasan suttogott.

— Istenkém, hogy lehet az — tünődött Márta.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASAG.

—

Francziaország bortermése.

Köztudomásu dolog, hogy Francziaország bortermelése oly óriási, hogy sok bort fogyasztó népessége is alig képes saját termését elfogyasztani. Ez az oka annak, hogy a közönséges-bb asztali borok olyan olcsók, hogy vendéglőkben a bor ára külön nem igen számittatik fel, még akkor sem, ha az ebédhez adott mennyiséget a fogyasztó meg is ismételte. E körülménynek nem az az oka, hogy Francziaországban nagyon sok a szőlő, de főleg az, hogy a szőlők óriási terméseket adnak, a mi természetesen folyománya a kitünő kezelésnek, müvelésnek és trágyázásnak, különösen nagy mennyiségben használtatnak műtrágyák, a melyeknek használata körül a következő fontos tapasztalatok szereztettek:

1. A chilisalétrom, kénsavas káli, szuperfoszfát együttesen alkalmazva adta mindenkor a legnagyobb termést. Chilisalétrom nélkül a termés általában mindig jelentékenyen kisebb volt.

2. Ha mind a három tápanyagot kellő mennyiségben alkalmazzuk, akkor nemcsak a termés fokoztatik a lehető legnagyobbra, hanem az érés is gyorsabb és a must czukortartalma is növekedik.

3. A három trágyaféle ugy alkalmaztatik, hogy a szuperfoszfátot és kénsavas kálit még ősszel, lehetőleg a téli esőzések beállta előtt kell kiszorni és mélyen bekapálni; a chilisalétromot pedig márczius végén, április elején szórjuk ki és sekélyen kapáljuk be. A trágya kiszórását nem tövönként, de soronként eszközlik, a mely eljárás nemcsak jobb hatásunak bizonyult, de géppel is eszközölhető.

Az alkalmazott műtrágya mennyisége elég

nagy, amenyiben hektáronként (két magyar hold) rendesen 200 kg. chilisalétromot, 200 kénsavaskálit és 400 kg. szuperfoszfátot alkalmaznak.

Magyarországon az országos növénytermelési kisérleti állomás által végzett szőlőtrágyázási kisérletek ugyanazt bizonyitják, hogy legjobb és biztos eredmény csak akkor várható — de akkor aztán elmaradhatlan — ha a fentebb jelzett mindhárom mütrágya nyer alkalmazást. Különösen homok talajokon a szőlők mütrágyázása mulhatatlanul szükséges, mert azoknak termőképessége csak az esetben tartható fenn, ha talajuk kellő minőségü trágyával elláttatik. A sok istállótrágya pedig nem volna alkalmas e czélra, mert a talaj költségét fokozza s esetleg immunitását tönkre teszi.

Öntöző müvek létesitése. Darányi földmivelésügyi miniszter az ország valamenyi ármentesitő társulatához igy a Sebes-Körös, a Berettyó s a Nagyszalontán levő Fekete-Körös szabályozó s ármentesitő társulatokhoz leiratot intézett, fölhivván őket öntöző csatorna-érdekeltségek alakitására. Mivel pedig a gazdaközönség az állami támogatás kilátása mellett sem vállalkozik ilyen gazdasági beruházás előkészitésébe, a miniszter elhatározta, hogy az öntözés előnyeinek szembetünő kimutatása czéljából oly helyeken, ahol az sikeresnek igérkezik, mintatelepeket létesit. Olyan öntöző mintatelepek berendezését a miniszter hajlandó megfelelő államsegélylyel támogatni, ha biztositást nyer arra nézve, hogy a vállalkozó társulat, gazdasági egyesület vagy község a mintatelep szakszerü föntartására 10—20 évig vállalkozik. A mintaterületek 50—100 kataszträlis holdig terjedhetnek. A fentebb emlitett biharmegyei társulatok legközelebb foglalkoznak a leirattal.

———

Értéktőzsde

	Budapest, szept. 9.
Osztrák hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Államvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	535.25
Salgótarjáni	—.—
Wagon-kölcsön	—.—

Határidők.

	Budapest, szept. 9.
Buza októberre	7.36
Buza áprilisra	7.38
Tengeri	6.26
Rozs okt.	6.80
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repcze, aug.	11.90

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1903. szept. 9-én.

Magyar aranyjáradék 4%	119.—
Magyar koronajáradék	99.75
Magyar vasuti köl sön aranyban 4½%	—.—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2½%	—.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—.—
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	99.20
Italmérési jog megváltási kötvény	.—
Horváth szlavonföldtehermentési kötvény	99.25
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	200.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	156.—
Osztrák járadék papirban	99 80
Osztrák járadék papirban	100.10
Osztrák járadék aranyban	120.75
Osztrák korona járadék	100.—
Osztrák államsorsjegyek	153.—
Osztrák magyar bank részvény	15.77
Magyar hitelbankrészvény	711.—
Oszrrák hitelintézet részvény	651.—
Pátisi vista	95.05
29 frankos arany (Napoleon'dor)	19.05
Németbirodalmi márka	117.32
Londoni vista	239.20
20 márkás arany	23.47

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

Schicht-szappan

„szarvas“ vagy „kulcs“

jegygyel

legjobb, legkiadósabb s ennélfogva legolcsóbb scappan. — Minden káros alkatrészektől mentes.

Mindenütt kapható!

!! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva. !!

A helybeli és összes iskolákban használatban levő

Tankönyvek

segédkönyvek, továbbá mindenféle *iró- és rajzszerek* a legjobb minőségben és legjutányosabb árban kaphatók

SEBŐ IMRE

könyvnyomda, könyv- és papirkereskedésében Nagyváradon.

Fő-üzlet: **Fő-utcza, Oláry-ház.** Telefon: 276. szám.

Fiók-üzlet: **Nagypiacz-tér Andrényi-palota.** Telefon: 152. szám.

Kizárólagos női és gyermek-divat és kézimunka-üzlet.

EISLER BERTALAN

NAGYVÁRAD, Olaszi, Fő-utcza.

Ujdonságok nagy választékban! Szmirna gobelin, congré északi (Nordis) és damaszt kezdett és előjegyzett kézi munkákban, minden hozzá való anyaggal; iskola kötény, gyermek felöltő, sapka, fejkötő és kalap; **Ujdonságok!!** Flanell, barchet és szövet **gyermek ruhák**; leány- és női **fehérnemüek.** 292.

Nagy választék Női és Gyermek Esőernyő, batiszt Zsebkendő, szelyem Echarps és fejkendőkben.

Kizárólag csak női és gyermek **harisnyák** nagy választéka. — **Zachariás** és **prágai glace keztyük** és **női pipere czikkek.**

Mindennemü női szabó-czikkek. Ujdonságok csipke, aplicatio és medaillonokban.

TELEFON 194. TELEFON 194.

GYŐRI SÁNDOR

gázerőre berendezett mű- és homoru köszörülő műhelye,

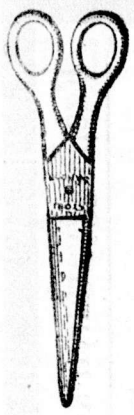
Nagyvárad, Kert-utcza 1. sz.

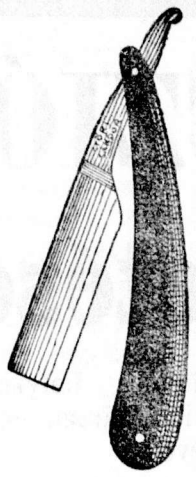
Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy

gázerőre berendezett

mű- és homoru köszörülő műhelyemet

Kert-utcza 1. szám alá áthelyeztem s azt a mai kor igényeinek teljesen megfelelően a legmodernebbül felszereltem.

Minden e szakmába vágó munkálatok, u. m. ollók, tyukszemvágók, beretvák és mindennemü kések tükörfényesre pallérozása valamint késmüves munkák előállitása, a leglelkiismeretesebb kidolgozás és árszámitás tekintetében a legolcsóbban állittatik elő.

Tisztelettel kérem a m. t. közönséget a saját érdekükben is, hogy óvakodjanak az utczai házaló köszörüsöktől, kik a munkát nevemben szedek össze köszörültetni s azt továbbitják.

295 Kiváló tisztelettel

Győri Sándor.

A várad-velenczei volt Weinberger-féle gyárhelyiségben

2 magtár

azonnal bérbevehető.

Értekezhetni lehet a Nagyváradi Takarékpénztárnál. 307.

Hirdetés.

A Nagyváradi Hitelbank

takarék- és segélyszövetkezet

müködését megkezdette.

Tagok ez évi október 1-ig — **mulasztási illeték fizetése nélkül** — felvétetnek.

A befizetések hétköznapokon *egész napon át*, vasárnap és ünnepnapokon pedig d. e. 9—11 óráig eszközölhetők a «Nagyváradi Hitelbank r. t.» üzleti helyiségében *Kossuth Lajos-utcza* (Sándor Samu-ház.)

359 **Az igazgatóság.**

Gyomorbajosok figyelmébe!

Mindazok, kik hülés, gyomormegterhelés, igen meleg vagy igen hideg és rossz, vagy nehezen emészthető eledelek, ugy rendetlen életmód által

gyomorhülés, gyomorgörcs, gyomorbaj, nehéz emésztés, elnyálkásodás

bajokban szenvednek, ajánljuk az alábbi, igen jó és hathatós szert, mely már évek óta használatban van. Ez a hires

vértisztitó és emésztést elősegitő

Ullrich Hubert-féle növény-bor.

Ezen növény-bor kitünő gyógyhatásu növényekből és jó borból van készitve, erősiti és eleveniti az embernek az egész emésztő szervezetét anélkül, hogy hajtószer lenne. A növény-bor tisztitja a vért minden rosz és betegséget okozó elemektől és elősegiti az uj vér képzését.

A növény-bor idejekoráni használata által a gyomorbajokat még csirájukban elfojtja. Ezen szer az összes ilyen fajta szerek felett áll. **Fejfájás, felbőrögés, gyomorégés, szélszorulás, émelygés, hányás,** mely **idült gyomorfájásoknál** nagy mértékben lépnek fel, ezen szer egyszeri használata után megszünnek.

Székszorulás és annak kellemetlen következményei, u. m.: **szorongatás, bélgörcsök, szivdobogás, álmatlanság,** továbbá **vértódulás** a **májban, lépben** és **aranyér** bántalmak ezen kitünő gyógyhatásu növény-bor használata által gyorsan és fájdalom nélkül megszünnek.

E növény-bor megakadályozza az emészthetetlenséget, előmozditja az emésztési képességet és eltávolit könnyen székelés által minden rossz anyagot a gyomor- és belekből.

A sápadt, sovány kinézés, vérszegénység, gyengeség rendszerint rossz emésztés következménye hiányos vérképzés és a májbeteg állapotából ered. Teljes **étvágytalanság, álmatlan éjek, idegfeszitések, lehangoltságok, álmatlanságok, főfájások** a betegeket sokszor leverik.

☛ A növény-bor a gyenge életerőnek uj elemet ad. ☚ A növény-bor emeli az étvágyat, növeli az emésztést és táplálkozást, uj erőt és életet ad.

Számtalan elismerő- és köszönő-levelek adnak erről bizonyságot.

Ezen növény-bor kapható üvegekben 3 és 4 koronáért Nagyvárad, Püspöki, Csatár, Bihar, Körös-Tarján, Bereg-Bőszörmény, Mező-Keresztes, Komádi, Zsadány, Marcziháza, Nagy-Szalonta, Tenke, Rossia, Rév, Szilágy-Somlyó, Kémer, Margitta, Székelyhid, Szalárd, Bihar-Dioszeg, Nagy-Léta, Pocsaj, Kiss-Marja, Konyár, Hosszu-Pályi, Derecske, Berettyú-Ujfalu, Zsáka, Csökmő, Szeghalom, Vésztő, Okány, Sarkad, Kötegyán, Gyula, Doboz, Békés, Békés-Csaba stb. stb. — Kapható még Ausztria és Magyarország összes nagyobb és kisebb városok összes gyógyszertáraiban.

Továbbá a gyógyszertárak Nagyváradon küldenek 3 és több üveggel ezen növény-borból Ausztria és Magyarország összes helységeibe **eredeti árakon.** 346

Utánzásoktól őrizkedni!!

Tessék mindig az „Ullrich Hubert-féle növény-bort" kérni.

Andriska Jenő

RÖVIDÁRU, NŐI- és FÉRFI SZABÓKELLÉKEK és DIVATÁRUK RAKTÁRA

NAGYVÁRAD, Szent László-tér 1. szám.

Keztyü gyári raktár!

1 pár női glacé . . . . —.70, —.85, 1.— frt.
1 pár női szarvasbőr, mosó —.75, 1.10 frt.

Czérna és selyem keztyük, valamint férfi és női svéd, kecskebőr stb. keztyük állandóan nagy választékban.

Keztyük tisztitása páronként 12 kr.

Férfi divatczikkek. ═ Rövidáruk és szabókellékek.

SZABOTT ÁRAK!

Legelőnyösebben beszerezhetők

orvosi, sebészeti és betegápolási kötszerek,

különféle gummiáruk,

sérvkötők, has- és köldökkötők, jégtömlők, mankó és bothüvelyek, fecskendők, tejszivók stb. 140

Valódi franczia és angol különlegességek raktára!

TELEFON 488. TELEFON 488.

Fő-üzlet: Zöldfa-utcza. Telefon szám 180.
Vidéki telefon összeköttetés.

Magyar gyártmány! **Honi ipar!**

„EMKE" padlófénymáz.

A közeledő idény alkalmával van szerencsém a t. közönségnek szives figyelmét felhivni saját gyártmányu »EMKE« padló és parkette fénymázamra, mely gyors száradása, szép fénye és tartóssága által az összes eddigi gyártmányokat felülmulja.

Mindenki, aki ezen »EMKE« fénymázakat használja, nemcsak egy honi iparág fejlődését mozditja elő, hanem hazafias és közmüvelődési célokat is szolgál. A gyárat az »EMKE« rendszeresen ellenőrzi.

„Emke" padló fényezőmáz	1 kgros üvegekben v. dobozokban	*2*	kor. — fill.
„Emke" parkette fénymáz	1 »	*2*	» *80* »
„Linoleum"	1 »	*1*	» *40* »

Szives megbizásait kérve, vagyok

kiváló tisztelettel:

897. **BERKES BERTALAN.**

Fiók-üzlet: Festék különlegességek raktára. Fő-utcza, „Bazár"-épület. Telephon sz. 393.

A visszafizetési nap hirlapilag tudomásul adatik.

LONDON SZENZÁCZIÓJA!

A vételár visszafizetése.

Minden egyes vevő, ki áruházamban bevásárlásait eszközli, azon kellemes helyzetbe juthat, hogy minden hét egyik meghatározott napján általam, láttamozott fizetési bárcza ellenében a bevásárlásért fizetett összeget 10% levonása mellett visszakapja és pedig, ha egy vevő

10	koronáért	vásárol,	ugy	—	—	—	9	—	50	»		»	»	—	—	—	45	—
20	»		»	»	—	—	—	18	—	100	«		»	»	—	—	—	90	—

koronát áruházam kifizetési pénztáránál készpénzben vissza fizetem. Ez a londoni methodus nagy közkedveltségre tett szert külföldön a vevőközönség körében s amidőn én ezen módszert ma, 1903. szept. 10-én, azaz csütörtökön fő-utczai áruházamban életbeléptetem, kérem Biharmegye és Nagyvárad közönségét, hogy figyelemmel kisérje ezt az érdekes ujitást és személyesen győződjék meg arról, hogy e methodus reális számitáson és nem porhintésen alapul.

A midőn a n. é. vevőközönség tömeges látogatását kérem, biztostom a legszolidabb kiszolgálásról. Figyelemre méltó ujdonságaim már megérkeztek, u. m.:

Női ***ruhakelmék***, selymek, kész női blousok és aljak, alsó-szoknyák, gyermek ruhák, kabátok, férfi, női és gyermek ***kalapok***, harisnyák, ***vásznak***, fehérnemüek, asztalnemüek, szőnyegek, függönyök, utazó takarók, ***kézimunkák***, szőrmeáruk és ***rövidáruk*** a legnagyobb választékban kaphatók.

Kiváló tisztelettel:

407. **CZILLÉR IMRE,**
Nagyáruháza,
Olaszi Fő-utcza.

Ezen nagyarányu kedvezmény daczára az árak nem változnak.

Egy koronáért portómentesen küld az orvosszövetség sorsjátékához egy sorsjegyet az

Országos Sajtóiroda,
Budapest Kemény Zsigmond-u. 11.

Huzás már október 10-én.

nyeremény. 1 főnyeremény 40.000 K. Legnagyobb nyeremény legkedvezőbb esetben 50.000 korona.

1 korona 1 sorsjegy. **Szerencse fel!** 1 korona 1 sorsjegy.

812 A

„Nagyváradi hitelbank részvénytársaság"
müködését Kossuth Lajos-utcza 10. sz. a. megkezdte.

Üzletköre:

Betétek kamatozás végetti elfogadása könyvecskékre és folyó számlára, mely előbbi után 5% kamatot fizet, adó levonás nélkül.

Váltók leszámitolása.

Előlegek értékpapirokra és árukészletre.

Jelzálogkölcsön nyujtása házakra és földekre.

Értékpapirok vétele és eladása.

Szelvények és kisorsolt értékpapirok beváltása.

Hivatalos órák: d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5-ig.

Az Igazgatóság.

Hazai ipar!

Butor

modern lakásberendezések, valamint egyes butordarabok gyári árban

REISZ és PORJESZ
butorgyárosoknál, 29
Nagyvárad, Zöldfa utcza elején

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.

Fő-uzlet: Zöldfa-utcza. Telefon szám 180.
Vidéki telefon összeköttetés.

Magyar gyártmány! **Honi ipar!**

„EMKE" padlófénymáz.

A közeledő idény alkalmával van szerencsém a t. közönségnek szives figyelmét felhivni saját gyártmányu »EMKE« padló és parkette fénymázamra, mely gyors száradása, szép fénye és tartóssága által az összes eddigi gyártmányokat felülmulja.

Mindenki, aki ezen »EMKE« fénymázakat használja, nemcsak egy honi iparág fejlődését mozditja elő, hanem hazafias és közmüvelődési célokat is szolgál. A gyárat az »EMKE« rendszeresen ellenőrzi.

„Emke" padló fényezőmáz	1 kgros üvegekben v. dobozokban	*2*	kor. — fill.
„Emke" parkette fénymáz	1 »	*2*	» *80* »
„Linoleum"	1 »	*1*	» *40* »

Szives megbizásait kérve, vagyok

kiváló tisztelettel:

397. **BERKES BERTALAN.**

Fiók-uzlet: Festék különlegességek raktára. Fő-utcza, „Bazár"-épület. Telephon sz. 393.

A visszafizetési nap hirlapilag tudomásul adatik.

LONDON SZENZÁCZIÓJA!

A vételár visszafizetése.

Minden egyes vevő, ki áruházamban bevásárlásait eszközli, azon kellemes helyzetbe juthat, hogy minden hét egyik meghatározott napján általam, láttamozott fizetési bárcza ellenében a bevásárlásért fizetett összeget 10% levonása mellett visszakapja és pedig, ha egy vevő

10 koronáért vásárol, ugy	— — — 9 —	50 » » »	— — — 45 —
20 » » »	— — — 18 —	100 « » »	— — — 90 —

koronát áruházam kifizetési pénztáránál készpénzben vissza fizetem. Ez a londoni methodus nagy közkedveltségre tett szert külföldön a vevőközönség körében s amidőn én ezen módszert ma, 1903. szept. 10-én, azaz csütörtökön fő-utczai áruházamban életbeléptetem, kérem Biharmegye és Nagyvárad közönségét, hogy figyelemmel kisérje ezt az érdekes ujitást és személyesen győződjék meg arról, hogy e methodus reális számitáson és nem porhintésen alapul.

A midőn a n. é. vevőközönség tömeges látogatását kérem, biztostom a legszolidabb kiszolgálásról. Figyelemre méltó ujdonságaim már megérkeztek, u. m.:

Női ***ruhakelmék***, selymek, kész női blousok és aljak, alsó-szoknyák, gyermek ruhák, kabátok, férfi, női és gyermek ***kalapok***, harisnyák, ***vásznak***, fehérnemüek, asztalnemüek, szőnyegek, függönyök, utazó takarók, ***kézimunkák***, szőrmeáruk és ***rövidáruk*** a legnagyobb választékban kaphatók.

Kiváló tisztelettel:

407. **CZILLÉR IMRE,**
Nagyáruháza,
Olaszi Fő-utcza.

Ezen nagyarányu kedvezmény daczára az árak nem változnak.

Egy koronáért portómentesen küld az orvosszövetség sorsjátékához egy sorsjegyet az

Országos Sajtóiroda,
Budapest Kemény Zsigmond-u. 11.

Huzás már október 10-én.

nyeremény. 1 főnyeremény 40.000 K. Legnagyobb nyeremény legkedvezőbb esetben 50.000 korona.

1 korona 1 sorsjegy. **Szerencse fel!** 1 korona 1 sorsjegy.

---

312 A

„Nagyváradi hitelbank részvénytársaság"
müködését Kossuth Lajos-utcza 10. sz. a. megkezdte.

Üzletköre:

Betétek kamatozás végetti elfogadása könyvecskékre és folyó számlára, mely előbbi után 5% kamatot fizet, adó levonás nélkül.

Váltók leszámitolása.

Előlegek értékpapirokra és árukészletre.

Jelzálogkölcsön nyujtása házakra és földekre.

Értékpapirok vétele és eladása.

Szelvények és kisorsolt értékpapirok beváltása.

Hivatalos órák: d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5-ig.

Az Igazgatóság.

Hazai ipar!

Butor

modern lakásberendezések, valamint egyes butordarabok gyári árban

REISZ és PORJESZ
butorgyárosoknál, 29
Nagyvárad, Zöldfa utcza elején

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.